

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע"נ

ברוך דוב ז"ל בן יבלחט"א משה חיים ווידרא נ"י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ"ל

מראה מקומות רשפי אש

לע"נ מרים שיינדל בת יצחק"א אפרים שמעון סינאוויץ

LAKEWOODDAFYOMI.COM

ל"ו ע"ב. לא תיתב אכרעך כו'. ע' רש"י ביצה י' ע"א ד"ר למזגי עליה, כן היתה ישיבתם שוטחין בגדים ע"ג הקרקע ויושבין על ברכיהן כפופים כו'.

ל"ז ע"ב. תודיה מושב כו'. ע' חכמת שלמה למהרש"ל שכתב זה הדיבור עכ"פ אינו מבעלי התוספות כו', אמנם גם אם היא הוספד הרי עכ"פ צריך להיות איזה מובן לדברים אלו ועמש"כ המהרש"א בזה, ויתכן שהגהה קלה רגילה בהעתקות ספרי קדמונינו תאפשר לנו להבין הדברים, וכצ"ל: תימא דבסוף ערבי פסחים [מפיק לה מבערב תאכלו מצות], וי"ל דשמא תנאי הוא דהאי תנא מפיק ליה [מיניד לקובעו חובה בזמן הזה].

ל"ט ע"א. ארשא אר"י ערלה בחו"ל הלמ"מ כו' והתניא ספק ערלה בארץ אסור בפוריא מותר, אשתומם בשעה הרא כו'. יעוין בטו"ז יו"ד סי' רצ"ד ס"ק י"ב שהאריך בזה וכתב: דאין לומר דסמך על הברייתא שמביא המקשה, דברייתא אינה גלויה לכל כו', ומהפלא הן היא משנה מפורשת, וכן הוגה בגליון דצ"ל והתנן. ע"ב. אמאי לא אגין מצות ערלה כי היכי דלא ליתי לירי הרהור. ע' מקור חסד לס' חסידים סי' ט"ז אות יו"ד.

מ' ע"א. וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב כו'. ע' מקור חסד לס' חסידים סי' שס"ו אות ב. ילך למקום שאין מכירין אותו כו'. ע' תוס' חגיגה ט"ז א ד"ה ויעשה מה שלבו חפץ מפר"ת דח"ו שהיה מתיר לעשות עבירה אלא קאמר ילבש שחורים וילך למקום אחר, דלבישת שחורים ואכסנאות משברין לבו ולא יבא לידי עבירה ומעכשיו יוכל לעשות מה שלבו חפץ דודאי אין יצרו מתגבר עליו כו'. וע' מקור חסד לס' חסידים סי' כ אות כ"ט.

תורה אין מקיפין כו' ושמא ברייתא היא אע"ג דאמר תנן. ע' בספרי תולדות רבינו המהרש"א פרק י"ב הערה ז מדוכתי טובי, בספרי קב בשמים אות י"ג ובס' יסוד המשנה ועריכתה פרק א הערה ס"ב.

מ"א ע"ב. דאיכא למיפרך שכן ישנן במחשבה וכו'. יעוין רש"י זבחים מ"א ב ד"ה כגון שנתן את הקומץ, ובמל"מ הל' פסולי המוקדשין פי"ג ה"א.

זחא דתנן חבורה וכו'. צ"ע שלא הביאו ממשנה הרי שאמר לו רבו בא ושחוט עלי את הפסח וכו', וע' בתוס' להלן מ"ב א ד"ה ודילמא.

רש"י ד"ה לפי שאינו כו' אלמא לא בעי קרא דמסברא אית לן למימר דמידי דלא שייך ביה לא מתעבד עליה שליח — צ"ע לעיל כ"ג ב דעבד שייך בגטין כו' ואם כי יש סברא לחלק עכ"פ אינו פשוט כל כך ואיצטריך קרא לאשמעינן סברא ע' תוס' שבועות כ"ב סע"ב ד"ה א"א סברא.

מ"ג ע"א. תודיה שלא מצינו וכו' וי"ל דמעילה לא מתחייב המשלח ע"י הנאת השליח אלא ע"י הגבהה דשליח דמיד דמגביה השליח קני כו' — צ"ע מבכורות י"ג ב דבהקדש לא שייך קנין משיכה כלל דכל היכי דאיתא בי גזא דרחמנא איתא.

מ"ד ע"ב. איתמר קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה אמר שמואל צריכה גט וצריכה מיאון, אמר קרנא דברים בגו וכו'. אמרו ליה הא מר עוקבא וכו' דיניה בכפרי, אפכוה שדרוה לקמיה דרב, א"ל האלהים צריכה גט וצריכה מיאון וחס ליה לזרעיה דאבא בר אבא דנימא הכי, ברש"י: אפכוה ושדרוה לקמיה דרב בשם קרנא צריכה גט ומיאון, ובשם שמואל דברים בגו וכו', ומשום דרב אהבו של שמואל היה אפכוה אולי יודה לדברי קרנא שאמרו בשם שמואל, והנה דברי רבינו אלו מפליאים מאד איך עלה על דעתם דרב ישא פנים בתורה, וגם דברי רז"ל בלתי מובנים. מראש אמרו הא מר עוקבא וכו' דיניה בכפרי ואח"כ שדרוה קמיה דרב, אם לא שלחו למר עוקבא לאיזה צורך נקבע בתלמודא אשר היה במחשבה תחילה, וכבר הערתי בפתיחה לס' שם עולם פרק ז בהערה שבגטין נ"ט א כתב רש"י בני הישיבה טעו והפכו הדברים. הודפס מאתר אוצר החכמה

בפתיחת ר"א אבן עזרא לפירושו על מגלת אסתר, ובכד הקמח לדבינו בחיי ערך פורים שהכותים כתבו בספריהם בראשית ברא אשימא, לכן כשחפצו להדגיש שמדברים על הגרוע ביותר כו' נקטו זקן אשימאי, ויעוין בתוספתא ברכות פ"ה כ"ב עכו"ם המברך בשם עונין אחריו אמן כו' תי המברך בשם אין עונין אחריו אמן עד שישמע את הברכה כולה, הרי שחששו בכותי יותר מבנכרי משום שבמקום הזכות שם ה' הזכירו את אשימא, וע' בבראשית רבה פס"ו ו' תני עכו"ם המברך את השם עונין אחריו אמן, בשם אין עונין אחריו אמן, ובהגהותי שם הנראה שצ"ל אשימאי אין עונין אחריו אמן. ל"ג ע"א, ר' חייא הוה יתיב כי מפחיתא וחליף ואזיל ר' שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד, ואתא אמר ליה לאכזה שני חומשים שניתו לו בספר תהלים ולא עמר מפניו. בס' לתולדות ר' יהודה הנשיא מאמר א הערתי כי הדגיש ר' שמעון ברבי בתלונתו שלימד את ר' חייא שני חומשים מספר תהלים בחפצו להדגיש הצדקת דרישתו שיקום מפניו בהיותו בן הנשיא, שני חומשים מספר תהלים — פרשה ע"ב — חותמים: אלהים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך, וכל אותה הפרשה נאמרה לכבוד בן מלכים אשר לו ישתחו ובהיות כן צריך היה — לדעתו — גם ר' חייא לחלק כבוד לבן הנשיא ועמש"כ שם עוד בזה.

אי לא תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא, בסהד"ר מערכת תו"א (קמ"ב סע"ד) העיר שנראה מכאן כי שם אביו של רב נחמן היה "אבא" ובהגהותי הבאתי מתשבץ ח"א סי' קמ"ו שמביא גירסת השאלות כמה נחמן בר אנא איכא בשוקא, והוה מסגנונו של רב נחמן בר יצחק לומר "כגון אנא" ע' סנהדרין ה' רע"ב, שם צ"ח סע"ב ועוד, ובכן "כמה נחמן כמוני איכא בשוקא".

ר' יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדו עלייהו. יעוין תענית ח' מאי גמושות אמר ר' יוחנן סבי דאזלי אתגרי, בסנהדרין י"ג אר"י סמיכת סבי, ועיין באיכה דבתי פ"א ל"ט שבקוהו דהוא גבר סב ייעול כו', ובמגילה ה' ושאלנא לסבי כו'.

והביטו אחרי משה עד בואו האהלה, ר' אמי ור' יצחק נפחא ח"א לגנאי וחד אמר לשבח כו'. בס' שם עולם אות ק"ב הבאתי דבתנחומא פ' תשא אות כ"ג מבואר ר' אמי דריש לשבח וכו' ר' יצחק דריש לגנאי כו', אמנם שם פקודי סוף אות ז מבואר להיפוך ר' יצחק היה דורש לשבח וכו', וכן היא במדרש רבה שמות פמ"ה מה היו אומרים אמר ר' יצחק אשרי יולדתו כו', וברור שגם בשמור"ר פנ"א שלפנינו: ומה היו אומרים ר' יוחנן אמר אשרי יולדתו כו' היא ט"ס וצ"ל ר"י אמר אשרי יולדתו כו' בראשי תיבות והכוונה ר' יצחק כמפורש גם בילקוט שמעוני שם רמז תט"ו (ובמקום רב חמי, נראה שצ"ל רב אמי, ולא מפשינן פלוגתא), כהוכחה לגירסא זו יש להשוות גם אמרם בבראשית רבה פ"ט ושמו לבן ר' יצחק אמר לשבח כו', ובמדרש שה"ש רבא פס' משכני אחרין נרוצה כו' באיזה זכות ר' יצחק פתר להו לשבח כו', ובמדרש שמואל פ"א שתי נשים ר"ח בשם ר' יצחק הכתוב פותח בשבחו כו'.

בנים אתם לה' גוי בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים דכרי ר' יהודה, ר' מאיר אומר בין כך ובין כך קרויים בנים כו'. עיין שו"ת הרשב"א ח"א סי' קנ"ד (והוכפלה שם סי' רמ"ב) שכ' אע"ג דר' מאיר ור' יהודה הלכה כר' יהודה, הכא ר' מאיר קרא קא דייק כו', ונראה ראייה שרז"ל הכריעו בזה הלכה כר' מאיר מדחתמו בדבריו, שבכל מקום הוקדמו דברי ר' מאיר וחתמו בדברי ר' יהודה שהלכה כמותו כדרכם לחתום בהלכה (ראה בס' יסוד המשנה ועריכתה פרק ה) וכאן חתמו בדברי ר' מאיר לזכותם של ישראל.

אר"א דמן חיפה חכם עובר עומד לפניו ד' אמות וכיון שעבר ד' אמות יושב, ע' לעיל ל"ב ב יכול יעמוד מפניו במקום רחוק ת"ל תקום והדרת לא אמרתי קימה אלא במקום שיש הידור, דהיינו תוך ד' אמות דמוכחא מילתא שמפניו הוא עומד, ולכן אחרי שעבר הזקן צריך לשבת, בכדי להוכיח שלכבודו קם ע' ס' חסידים סי' צ"א ובמקור חסד שם.

משורת הדין אורחות לדיקים ישמרו, ואמנם עריך במשפט על קו האמיתי.

ואמר ישאו הרים שלום לעם ונצעות בלדקה, ולכאורה היתוך הקרח ישאו הרים ונצעות שלום לעם בלדקה, אבל הפסוק מהופך. וי"ל כתי' תחת הנחשת אכיל זהב ותחת הכרזל כסף [ישעי' ס'], וקשה למה ל"י למימר תחת כרזל ונחשת לימא שירבו כסף זהב עד אין מספר. אבל רמז כליון כרזל ונחשת כי רומזי' על חרב ומלחמה ופרי כלורות מפני האויבים כפירשי' בפסוק כרזל ונחשת מנעליך. ואמר שיהי' כסף זהב לרוב ולא כרזל ונחשת פי' ישבית מלחמות ויהי' שלום בעולם, לא ישא גוי אל גוי חרב, ופרזות השב ירושלים. והנה גדר הר ונצב הוא, הר הוא סלע שחופרים ממנו המתכות כרזל ונחשת כסף זהב וחולבים ממנו אבנים טובות, ונצעות הם הדיקים בכנסת ואינם הרים שהוא לשון הריון, אך זורעים בו ומלמית. והנה ר"ל לומר שההרים והנצעות יתברכו וישאו בלדקה ואלו היה אומר ישאו הרים ונצעות לעם בלדקה, היה מנרך ההרים כרזל ונחשת ומלחמה סלה, ע"כ אמר ישאו הרים שלום לעם היינו כסף זהב ואבני חפץ אבל לא כלי מלחמה כי לא ינטרו כי יהי' שלום בעולם. אמן כן נוכח בבי"א.

בעזה"י דר"ש בבה"ב הקדושה בהתאמה ראשי עם ישורן יחד להודות על רוב חסדים ביום שהגיע אדונינו החסיד הקדוה פ' אג' ה' הראשון לכלל זקנה בן ששים, והי' זה ביום ג' ז' שבט פק'ה ל' פ' מששמים. י"ב פעברי' אלה תרביח למספרם.

בפ' השכוע וענדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך לא תטי' משכלה ועקרה בארץך את מספר ימך אמלא. והנה מוזן מדברי הרמב"ן דכאן דכל הכריות והחללים והסתחזקות ואורך הימים וקילורן הכל תלוי במזג המאכלים והמשקים ומוצי' הגוף פפי' משטרי השמים ועפי' שינוי האויר, ע"כ אחר ההנחה שיברך ה"ת הלחם היינו המאכל ככלל והמים כוללים המשקים וגם יסור כל מיני אוירים ופגעים הגורמים הפסד מוצי' הגוף כאומרו והסירותי מחלה מקרבך, שוב התולדה מההקדמות הללו לא תהיו משכלה ועקרה שלא תשכל שום אשה את בניה ולא יהיה עקריות בתולדות כיון שהגופי' חזקים בלי שום חולשה, ומספר ימך אמלא שלא ימות בלא פתו הקלוב ורצוי לו כשבע מזון. אמנם כי כן חס כן פסוק השני מיותר לגמרי דכיון דהבטיח לברך הלחם והמים וקרב איש בזה הסירותי מחלה ממילא לא תהיה משכלה ועקרה וימלא ימי אדם איכ פסוק השני מיותר לגמרי — עוד ילד לשון מספר ימך אמלא ה"ל למימר יארכיון או ירבו ימך ונ"ל לשון אמלא, ובדוד המלך ע"ה כתיב [ש"ב ז'] כי ימלאו ימך ושכבת פס אבותך ונחשורו בזה חז"ל בירושלמי ספי' דשקלים אמר הקב"ה ימים שלמים אני מונה לך ולא ימים חסירים, שוב ל"י חסד ולדקה שאתה פושה מזבח וקרנן של בנך שלמה שנאמר עשה משפט ולדקה נבחר לה' מזבח. הנס נתפוררו בזה חז"ל לפרש ימים מלאים ולא חסירים אבל היא גופי' לריך פירוש מה הם הימים המלאים והחסרים, ולהבין בעזה"י נקדים מ"ש רמב"ן בפסוק זקן בא בימים וכו' ברך את אברהם בכל, ועוד בפסוק הנאמר

קוצה דשן ורענן יהי' כהיכלו כלו כבוד בלי שטן ופגע רע, ואת ביתו זה המלכה החסודה המהוללה לאריכת ימים ושנים, ויהיה כל לאלאי מעיו, יולאי חלליו כמותו חסידים חמימים וישירים יפולו מעיני חסדם חולה וירוס קרנם ויגביהם ללח בימיו ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח אמן.

לש"מ אלקים משפטך למלך תן ולדקתך לכן מלך. י"ל כי מסיים כלו תפלות דוד בן ישי פירשו חז"ל [פסחים ק"ז]. כל אלו תפלות דוד בן ישי. יראה טכונה כי לראות בחייו בנו יושב על כסאו לא זכה אלא אהרן שעה אי קודם מותו ונחמה לו מרעיה ולא הגיע לזה, מוכח מזה שלראות בחייו מהש בנו יושב על כסאו כמו שראה דהע"ה זכו דבר שאפי' משה ואהרן לא זכו לו, ואיכ כל תשוקת העולם כלול בזה ואין דבר אחריו. וכי רמב"ן גבי אברהם אבינו ע"ה זקן ושבע שראה בנו ממלא מקומו והי' שבע מזה ולא חפץ יותר בעה"ז. והיינו כל אלה תפלות דוד בן ישי תפלה זו שימלך בנו שלמה בחייו כולל כל תפלותיו ובקשותיו. והנה כתיב [תהלים קמ"ב] כי יכתירו לדיקים כי תגמול עלי, בקש גמול מעשיו מהקב"ה שיהי' שני לדיקים מוכתרים הוא ובנו בזמן אי' — והנה יש ב' מיני גמול אי' שכר הראוי על כל מעשה ופועל לדק, והשני חסד כעבד ופועל כאמן למלך אפפי' שמשלם לו שכרו יום יום מ"מ אחר שעבד למלך זמן רב ונמלא כאמן בכל פעולותיו, לבסוף מתחסד המלך עמו חסד יתר על פלו. וזה שאמר הכתוב [שם ס"ב] ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו פי' אחר שכבר אתה משלם לאיש כמעשהו עוד יש לך חסד להוסיף בחסדך ליראיך ובומרי אמרתך. והנה מן הסתם ישולם לכל איש כפעלו, ואמנם חסד עליון נשאר לבניו אחריו כדכתיב וחסד ה' על יראיו ולדקתו לבני בניו, אמנם חס הדיק אוכל בעלמו גמילו וגם חסדו, לא ישאר זכות לבניו אחריו, ואיכ הוב סד"ח כי דהע"ה שזכה לדבר גדול הלזה מה שלא זכה משה ואהרן, יהי' זה גם גמול חסדו ולא ישאר לדקתו לבניו אחריו, אבל באמת לא כן הוא אלא רב זכותו של דוד שבגמולו לבד זכה לכל שיכתירו לדיקים כי תגמול עלי בגמול מעשיו, וישאר חסדו לכן מלך. והיינו אלקים משפטך למלך תן, מה שהוא נותן למלך לראות כחרו על שלמה הוא במשפט ולא בלדקה, ואיכ ולדקתך ישאר לכן מלך אחריו.

עוד י"ל כי המלך ינהיג במשפט ובלדקה והמשפט הוא לפשות משפט ברשעי ארץ ולנער רשעים מן הארץ מאויבים חלוקים חון למדינתו ופנימים במדינתו, ולדק לאנשי מדינתו החוסים בלילו להחיותם ולתור להם מנוחה בכל מיני תבואות ומי'ם וכל שפע ימים יינקו, ושנים אלו קשים על שכם אי'. אמנם אחר שזכה דהע"ה ונלח כל אויביו, והניח לו ה' מסביב וגם מכל אויבי פנימים ולא נשאר לשלמה רק השלום האמתי מכל לא יהי' עליו אלא הלדק לתת הכסף בירושלים כאבנים. והיינו משפטך למלך תן שיבער הוא הקוליים מכרמו, ואז יהי' לדקתך לכן מלך ולא ינטרך למשפט רק לעשות לדקה בלדקה.

ואמר ידן עמך בלדק ועניך במשפט, היינו שיכוף העשירים לפשות למשורת הדין כדל"ל ר"כ לרב דינא הכי ח"ל אין למען תלך בדרך טובים ואורחות לדיקים תשמור [כי"מ פ"ג], אמנם חס הוא פני אי' לכופו לפשות לפני משורת הדין ע"כ יעמידו על שורת הדין, והיינו ידן עמך העשירים בלדק שיפשו לפני

בבא בתרא דף קסד

ואגדות מהרש"א

גמ פשוט פרק עשירי בנא בתרא

חידושי הלבנות

קב

[דף קסד ע"א - קסד ע"ב]

הוא נקרא אלס ע"ש אפר דס מרה כלאמרינן בסוטה טו הנה מלך שהוא מוטעב בתומר מן החמונים שנראה מעפר ואפר א"ל לו לכוין ולעין תפלתו ומלך שהוא על דס רמיחא דהס שני מציאו לדי עברה ומלך שהוא על המרה הוא על לטון הרע ומדות רעות אבל האיש הנוכח ומדמה עצמו מעשיו למלך ה' יוכל ספיר להגלל מג' עבירות אלו ושייך זהו לטון עבירה וק"ל:

דף קסה ע"א בד"ה אמר אב"י כו' ובב' שמרות ופ"א מיידי כגון כו' כגון שאיתו שבכתב מעיד ע"ה ההדוואה שראה כו' ושבע"פ מעיד שראה כו' וד"ה בשר נמו דאמימר כו' עב"פ. וליכא לאקשויי דל"כ מלי קא פריך לאמימר אלא ממני קשיא אימא דמוקי לה נכח"ג כגון לליכא שני עדי מסירה אלא שהא' מעיד נכחז והשני מעיד נע"פ על ההלוואה דאפשר דפשיטא ליה לתלמודא דנכח"ג אינו מעיד ולא אינטרין ליה למיתני דפסול וק"ל: בא"ד שהרי ע"ה חתימתו יש כו' כגון שכתוב בשטר בפני כו' א' שבע"פ היינו שמעיד ע"ה מסירת שטר כו' היינו משום שבשניהם כו' אפי' בשמרי דפ"א אקנייתא דעידו בהתמוי כו' ע"ה חשבינן עדותו כראיית כו' עד בע"פ מהו ואחד כו' כ"ל:

ח"א דף קסה ע"א רובן בגז' וביעונון בעריות כו'. קחשיב הכא ג' עבירות הללו כוללים הא' מלך ממון והאחד מלך הגוף והאחד מלך הנשמה הגול עבירת הממון העבירה עבירת הגוף לטון הרע הוא דאסר מעבדת הנשמה ואמר רובן בגול ומיעוטן עבירות שחביב עליהן הממון יותר מגוף כלאמרינן פ' אל נאמר בגל נפסך למה נאמר בגל מאודך יש לך אלס שחביב עליהם ממון יותר מגופן כו' ואמר הכל גלשון הרע כי אין לך אלס ששמו נשמתו הטוהרה כמו שנחמה לו נקיה אלא הוא מאכזבא בנפס לה"ר כדנשמך לעיל וק"ל:

דף קסה ע"ב בד"ה מה התם כו' או פסול הס"ד ואח"כ מ"ה ה"ב כו' דאורייתא ופ"א דוקא כו' עב"פ. כ"ל: בד"ה אימא נסבא כו' והכי הוה מצי כו' פ' בתרא אמרינן כתוב בו בבב"ב מגבי ממעות כו' כ"ה מה שירצה דזה מגביהו כו' שאין רק שיתא א"ה פרושות ומשמע שם שיתא פרושות דמה כו' וה"ג פ' בשמעתין כו' דאי פ"א גריעא טפי מאיסר ברישא כו' עב"פ. כ"ל: ר"ל דתפסת מועט תפסת ה"ל לאקשויי נרישא ואימא פריטי דהיינו איסר כמ"ש המוס' לקמן וק"ל:

דף קסו ע"א בא"ד אב"ה הכא פריך ואימא כו' מעות ופונדיונים ואיסרין כו'

מהדורא בתרא

הלך במצולות שלי, ע"ז קאי ונתן טעם מפני שנקרא מלורע. ע"ש שמוליא רע מעצמו מה שלא היה מעולם, ולכן לא רצה ללך שם כדי שלא יראה המלורע אותו, ולא יזכור לנצר ממנו, אבל אם ילך לפניו יחזיק שיראה אותו ויאלץ [אם] רע עליו. ועל זה יש לכוין הפסוק סוף דבר בכל נשמת אח האלהים ירא וגו' כי על הכל ינא נמשפט אם טוב וגו' [א] ע"פ גמרא בערבין ט"ו אימא גלשון אחר דרבי דמי אחיה דרבי ספרא מלה עיל דב ספרא לשילוי ליה, אמר חימו ליה דקיימתי כל מילי דרבנן, א"ל מן קיימת אל יספר אלס טעומו וכו', א"ל לא מעשי וכו'. מומילא אמר סוף דבר הכל נמשע מל מה שאמרנו לך נספר וכו' הכל נמשע ממנו שהיה ירא אלהים וגו'. ואפשר שכיון לאפוקי מה שאמרנו נקשו לגנוי ספר קבלה וכו' מהמת כמה דברים, על זה לא ואמר שאינו כן כפי שפירש רב כל דברי שמעיה הוא הכל ינא נמשע אמר ואך עוד אחד כרץ שחדע שחב"ל נמשע גם על כל נעלם שהדבר נעלם ויש פנים לנאן ולנאן אלאן הוא טוב לו רע, כגון שמשפר טעוה של חברו ויכול לנאן מה רע, גם מה חוזהר שלא חנא עזר לו למשפט דרו"ק: פ"ק מסכת בבא בתרא

דף קסד ע"ב בד"ה הינא א' כו' ומה ל' אשון כו' משמע א' בלשון הקודש במה דיגון כו' דהוי בלשון חכמים וחיוב כו' עב"פ. כ"ל: ומנא על חוכן דנריסה כחידושי הרמב"ן ע"ש:

ח"א דף קסד ע"ב א"פ פ"א אנה כתבת' א"פ כ"ך מלשון הרע הזה כו' עב"פ. הא ודאי כיון דחזא ציה ציטום היה הולך ליה למימר לאו אנה כתבתי להגלל נפשו אלא הא דקאמר יהודה חייטא כתביה לא הולך ליה למימר מה שדקדק לומר מלשון הרע הוא אף שנחא להגלל נפשו לא הולכת לומר דבר זה ודו"ק: **א"פ הכא מאי אשון הרע איכא משום כו' מתוך זובבתו בא ידירי רעתו כו'.** לכאורה קשה דנמנה דוחמין בתלמוד מלינו שהיו משחמין גמדות ומעלות החסידים והלדיקים והרמז"ס נפישו המשנה פ"ק דאבות פ' כחז דנורו האהוב לשנא החסידים נמשלם כפי שיעטו מנהגיהם צעני בני אלס כו' ע"ש ואפשר כי רש"י צפרק יש צפרקין ג' הרגיש מה שכתב שם על לדי רעמו שכתבו מספר געצומו יותר מדלי הוא עצמו אומר מוח ממלך הרעה זו כו' או אמריס שומעין כו' עב"ל וכן יש לדקדק קלמ פטרש"ס הכא שכתב שמתוך שצמחו כו' עב"ל אלא לפי הסוגיא דהלא דמימי ליה הכא אהך בעידא דר"ש צר רבי דלא היה משמו יותר מדלי אלא דנשמו שחורך לספר היה מספר דלא אנה כתביה יהודא חייטא כתביה לא משמע הכי וע"כ נראה לומר דה"פ שמתוך טעומו זו געצומו שמשפר הוא על לדי רעמו דהיינו כי כך דהלא שמתוך שאמר שזה כתב מיושר הוא כתב של יהודה חייטא היה מקיים לה"ר דלעיל דגם ההוא כתב מקושר דלעיל דחזא ציה רבי ציטום ג"כ כתב יהודא חייטא דכתב אחד היה סיניר שא"ש א' כחנס דה"ל השתא ההוא טובה סקיפר כתב מיושר שלו הוא עצמו רעמו עלו נכתב המקשר דלעיל וכה"ג אין לאלס לספר געצומו על חנירו אלא גנוונא אחרינא מזהו הוא לספר געצומו של חנירו כפיכוס הרמז"ס ודו"ק: ג' עבירות אין אדם ניצוץ מזהם בב"ה יום כו'. יש לדקדק דמשמע לשנא דל"א להגלל מג' עבירות אלו וא"כ מאי עבירה שייך נהו וע"כ למינ"ה אנטרין ליה למימר הכי דאין אלס ניולו כו' ונראה לומר שם אלס מונח על הממונע בין העלויים וצין החמונים כלאמרינן פ' אבא אחוה מן העלויים ומן החמונים וזה הוא מן העלויים וזה הוא מן החמונים ולכן העובדי כוכבים שלא זכו הם מן החמונים ואינן קרויין אלא כלאמרינן פ' אלס אהם כו' וישראל שזו הם מן העלויים כמ"ש פ' ונחתי לך מהלכים צין העומדים האלה וצפרק אין דורשין פ' דרשו נמשעל ההכס כי שפתי כהן יצמור דעמ ומורה יבקשו מפיהו פ' כי מלאך ה' נבאות הוא אס דומה הרב למלאך ה' נבאות יבקשו מורה מפיהו כו' כלומר שהיה האלס נמשך נמשעו שהיה דומה למלאך ה' נבאות וז"ש כאן אף אלס ניולו מהם כו' דהיינו העומד נכס אלס המונח לו ואינו מדמה עצמו למלאך כי

דף קסד ע"ב גמרא לעולם א"ל יספר אדם בטובתו של חברו שמתוך זובבתו בא ידירי רעתו וכו'. ע"ן פטרש"ס. ובערבין פ"ש"א קלמ גלשון האמר ממוך שזה מספר טעומו פ"ה אחר ואומר חו מדיה רעה יט יט וכו'. ע"ן מדרשיו [אגדת] שמקשה וי לא מלינו נש"ס שכמה ח"מ משחמין אחרים. ויש ליטב כי מה שאמר שמתוך טעומו וכו' אינו נתימט טעם על מה שאמר אל יספר, רק שמפרש דעידו ואמר אל יספר געצומו דהיינו טובה כמו [ו] יכול לנאן מתוך זה רעמו, שאמריס יאמרו והאפיס שארעה זה הוא רעה ענינו זה אל תספר, ויפה שמויקר. אלא טעמו ושפ"ה להכחיש אותו, ויכול לספר. או העיין, אם מראה אנושי שיש לנאן כשחזירי אותו געצומו דעידו רעמו, ממללא מתוך טובה שכן פ"ה לדי רעמו. ואמר שפטרש"ס מדרש רנה פרשת מלורע פ"א קחשיב שם כמה ח"מ שהרמיקו את עצמם מן המלורע זה בך זה בך. ולנפסן אומר רבי אלעזר ג"ה כד היו תמל דאן מנהגו, היו מטימט מניה, ואמר ש"ס ב' מייס וכו', מוס' דכתיב ואל תהיה חורת המלורע המוליא שם רע וכו'. ויפ"ה המונח הכוהי שזה קאי אכלוה ח"מ שהרמיקו את עצמם, על זה נתון טעם משום דכתיב ואל תהיה חורת וכו' לדידי נראה שקאי אדסמין ליה שלא

חכמת שלמה

יש לו כבר שטר צעד אחד ועכשיו יצטרף עם אותו העד ודו"ק: בא"ד ואין לדמר שיחתום כשביל אחד דלענין אפוקי ממוך חשוד דלא מהימין אלא בשבועה נ"צ כך נראה לפרש אין לומר שיעשה שטר לחנירו ראונו על שמעון ויהיה חמוס בו עד אחד והוא ינא גם כן לחמוס שהיה בו שני עדים ויחלוק עם ראונו לא חיישין להכי דדוקא לאפוקי ממון חיישין והא ראייה אפילו מי שיש לו שטר אי אמר לו אישכתיבי ליה דלא פרתעך תריך לנשע לו והוא הדיון כל הגעצוין וטעלים אלא למתשעים שאליו הם נשעו כפי שחילוק עמו בממון לא מלינו שהוקוס חכמים לשבועה שלא עשה קנויאל דרו"ק:

דף קסד ע"ב ר"ש בד"ה פונטיגין יש לו חמש פניות מליידי כוה: תוס' בד"ה הינא אחת כו' בלשון הקודש כמו דיגון טריגון כו' וכה"ג אמרינן בנדרים דף י' הריני נזיק נזיה פזיה איכא דאמרי לשון נכומי"ז שבדו ואיכא דאמרי לשון חכמים לחיות בו נזיר כ"ל ונ"צ פירוש שהמוס' סוברים דנפקא מיניה צין לטון עכומו"ז וצין לטון חכמים דגלשון עכומו"ז צריכין להצין הלשון לאפוקי גלשון צמדו חכמים הוי דינו לטון הקודש וכן משמע נחמילת מדרים נמוס' ודו"ק:

דף קסה ע"א תוס' בד"ה אמר אב"י כו' כגון שאיתו שבכתב מעיד על ההלוואה כו' ולהכי נמי קשה לאמימר כ"ל ונ"צ פ"ה ולפי פירוש זה קשה שפיר לאמימר דרו"ק: **דף קסו ע"א** תוס' בד"ה אימא נסבא כו' ושיעור זה לנסבא פחותה אפשר שהיו כו' כ"ל ואח"כ מתמיל דלעור אי הכי רישא כו' על התחתונה ולא גרסינן נמי ברישא כו' כ"ל ונ"צ פירוש דאי גרסינן הכי חס כן משמע דכפשוטו פריך מאי שנא רישא מספ"א כמו שנספ"א וזה צדיינים אין אומריס שהכל זה קאלמר אלא חד של זהב וחד

דף קסה ע"ב גמ' כפיסקא נ"צ כנאן ל"ל מתימין דלעיל צהיפון הדף כתב בה זוזין כו': שם תנו רבנן כסף כו' מבשעי דינרין זהב כסף כו' ל"ל וכן נכל העמוד: ר"ש בד"ה כתוב בו כו' הרי תן כ"ה סלעים אין למלוה אלא עשרים סלעים דיד בעל השטר כו' כ' סלעים ל"ל והס"ד: בד"ה תנו רבנן כו' מדינר כסף כסף לוח כו' ל"ל: בד"ה אין פחות כו' נמקם כל הדטור: תוס' בד"ה הכא נמי כו' דאורייתא ולא דוקא כו' דאפילו אי הוי כו' ל"ל: בד"ה אימא נסבא תימא לרבי מאי כו' כתב בו בכל י"ו כו' וכי נסבא פחותה מאיסר שאין בו רק מיני פרושות כו' ל"ל: **דף קסו ע"א** תוס' בד"ה הכי גרסינן נכנס ל"ב כו' כו' שטמא דרשב"ב דפליג לפי גירסא זו אביית שמאי כו' ל"ל והשאר נמקם

הנהגות והערות

[א] בדפו"ר מהרש"א איתא "עשאום" בלשון הקודש (במקום "משמע") (ואולי צ"ל "כלשון" הקודש). בן משנה יז. גן ערכין דף טז ע"א. דן ב"ר ח, יא. הן יבמות דף סא ע"א. הן זכריה ג, ז. א. הן תגינה דף טז ע"ב. הן מלאכי ב, ז. הן דף ה ע"א. הן ברכות דף סא ע"ב. יאן צ"ל "שמונה" תלמוד בבלי <עון והדר> - כד בבא בתרא / תלמוד בבלי {עמוד 583} {726077}

ואני הרהרתי כמה פעמים אם אפשר שקיים אדם בעולם מקרא זה על מתכונתו. ואולי על זה **כייל שהע"ה** [קהלת ז' כ'] אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, רצונו לומר שאפי' בעשייתו כל טוב א"א שלא יחטא עכ"פ באופן השני הנ"ל ביציאת ידי הבריות. ואינני כדי להזכיר אבותינו הקדושים, מ"מ תורה היא, וחוכך אני בבני גד וראובן אשר עליהם נאמר מקרא זה והייתם נקיים, ועפ"י עצת מרע"ה שהי' עפ"י ה' עשו את שלהם לנקות עצמן, והוא במה שיצאו חלוץ י"ד שנים לפני צבא המלחמה, ומ"מ לא יצאו ידי חובת המקרא הזה בשלימות, כי לא על חנם גלו ראשונה לפני כל השבטים, וקראו חז"ל עליהם מקרא הזה [משלי כ' כ"א] נחלה מבוהלת בראשונה ואחריתה לא תבורך, עיין ברבה פ' מטות [כ"ב ט']:

ובכל זאת אחז"ל א) עם נבר תתברר ועם עקש תתפתל. וידעת את אשר **מרגלא** בפומי תמיד אין יעקב שלא יפגענו לבן, ומעטי לבן שיפגעו בהם יעקב, שמור זה כי הוא אמת, ובחון הדברים ותראם אמתיים. ורצוני כי ברית כרותה כל ת"ח וצדיק המכונה יעקב יש לו מצירים נגדו המכונים לבן, אמנם מעטים הם הרשעים האלו אשר ימצאו נגדם מי שהוא אחיהם ברמאות כיעקב נגד לבן. והוי יודע כי הרבה פעמים הפכתי בהם ומהם ומהמונס, ואמרתי להשמר מהם ולעשות העקוב למישור, ואמרתי לברוח מן הקטנה שבתרמיתם, ונכשלתי בגדול ממנו, ולא זה בלבד עמי הארץ והמוץ עם, אלא לומדי תורה ואפי' רבנים, כל שאין דובר אמת בלבבו ולא היושר והצדק מרכבו, הרחק דרכך ממנו הסר רגלך מנתיבו. והענין הזה אשר אתה בו קבלו באהבה, ועל כל גל וגל תנענע ראשך, וסוף הכבוד לבוא כי יושיע ה' עם קרובו:

ומ"ש שהרב אמר **משם** אמ"ו זצ"ל. לא שמעתי מפיו, ואולי התיר הרב לעצמו על דרך שאמרו חז"ל [פסחים קי"ב ע"א] רצית להחנק היתלה באילן גדול, ואל תאשימהו עבור זה. הנה נמצא בשכונתך ספר מטפחת ספרים למהריעב"ץ, תמצא שם כי דבר גדול דבר הנביא ז"ל בענין זה, הלא ישתוממו רואיו וד"ל. ואני תמה על גוף הדבר שהתירו חז"ל לכזב בתורת אמת. ומה שאמרו חז"ל [ב"מ פ"ז ע"א] מותר לשנות מפני דרכי השלום,

הקהל שיזכו לטובת הנאה הלז בעירם, הם יוסיפו עוד מקופת הקהל דבר מה בכל שנה להרב אב"ד שלהם, ויהיה מחייב עצמו שבכל דרשה אשר ידרוש ברכים לומר דבר אגדה מספר בן אורי או מספר באר מים חיים, כדי שיוזכר שמו לטובה בכל עת וזמן עד ירוית ה' ויפוצו מעינותיו חוצה. וימנו על זה אפוטרופסים הגונים, ובראשם בן יחידו הרבני הנגיד נ"י, המשגיחים על כל הנ"ל. ומה טוב אם ימצאו מי שיעתיק ספרי הרב ז"ל, באופן שגוף הספרים כתיבת ידו יהיו שמורים, וההעתקים יותנו אחת לאחת ביד הלומדים הנ"ל, שנהיה בטוחים מכליון ואבידה. ואם דעת מעלתם ודעת היושר דאורייתא מסכים, נראה לפע"ד דלית טב מיניה, וגם הצדיק על מקומו ינוח על משכבותיו, וחיים לנו ולכל ישראל ורבנן. הכ"ד:

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה נט

שלום לך ושלום לעורך התלמיד הותיק שי:

הערתני בדבריך ובגלגולי סבותיך אשר לא היה לי לנחת. ודע בני ותלמידי שי' כי כל מי הייתי מצטער על המקרא הזה והייתם נקיים מה' ומישראל [במדבר ל"ב כ"ב], וב' חובות אלו נקיות מה' יתב' והנקיות מישראל עמו, הם שני רוכבים צמדים על גבנו, ויותר אפשרי לצאת ידי החוב הראשון היינו ידי שמים יותר הרבה ויותר מלצאת ידי הבריות, כי הם חושבים מחשבות זרות, ונושאים ונותנים מזורות בלבנה, ועונשו יותר קשה מאד מאד עד לאין מספר ממי שאינו יוצא ידי שמים ח"ו, והוא מש"ס ס"פ יה"כ [פ"ו ע"א] בענין חלול ה' דאין לו כפרה כלל ר"ל. ושיעור חלול ה' כגון רב דשקיל בשרא ולא יהיב דמי לאלתר [שם], ובעו"ה שכיח בדברי הבריות למדן כזה יעשה דבר זה, והוא שגור בפיהם, ואפילו על חשד סברא בעלמא. והשתא אי נמי היה אותו הלמדן עושה כשורה ויצא ידי שמים בכל יכולתו בחיק האפשרי, אלא שלא נזהר עד שטעו בו אלו שותי שכר ועשאוהו מנגינותם, הרי הוא כבר נלכד במצודתם, על זה ידו כל הדרוים, והכתוב [תהלים ס"ו י"ב] צווח הרכבת אנוש לראשנו:

ש"מ דבחדא מחתא עם ע"ז מחתינהו. מיהו הר"ן שם כתב דלאו בצורבא מרבנן מיירי כי אם באיניש דעלמא:

והנה שם מסיים הש"ס האי מאן דשפיר שומעניה שרי ליה לשבוחיה, ומאן דשבחיה ינוחו לו

ברכות על ראשו, ולכאורה הוא מימרא שאינה צריכא, והמהרש"א ח"א הקשה הא אמרינן בפרק גט פשוט [קס"ד ע"ב] אל יספר אדם בשבחו של חברו שמתוך כך בא לידי גנותו, ותירץ דוקא יותר מדאי אסור. ודבריו צ"ע דהא בפרק גט פשוט לא אמר אלא יהודה חייטא כתביה, והאי לאו יותר מדאי הוא. ע"כ נראה לע"ד דצריך לשום לב בלא"ה הא לספר בשבח הצדיקים הוא מצוה גדולה, וא"כ אמאי נחוש שנבוא ליד גנותו, הא מצוה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצלא [סוטה כ"א ע"א], ואמאי לא יהיה המספר בשבחו בטוח מלכוא לידי גנותו. ודוחק לומר דעל השומעים קאמר שיבואו לגנותו. ועוד הרי גם הם במצות שמיעה קא עסקי ובאו. ע"כ נ"ל דוקא התם דאוקמיה במילי דעלמא בשבח יופי הכתיבה, דאמר יהודה חייטא כתביה, בהא חשש רבי ללה"ר שיבוא ליד גנותו, אבל אה"נ אם ישבח את הצדיק בצדקתו וחכמתו, כמו שהיו רגילים תז"ל [ברכות ל"ח ע"א] משבח ליה ר' פלוני לר' פלוני דאדם גדול הוא, כיון דמצוה היא מגינה היא עליו שלא יבוא לספר בגנותו. והן הנה דברי הש"ס הנ"ל האי מאן דשפיר שומעני שרי לשבוחיה, ולא חיישינן שיבוא לידי גנותו, והטעם דהרי לא יאונה לו כל און משום דינוחו לו ברכות על ראשו:

וע"ד שאלתך בהא דבש"ע יו"ד סי' שנ"ד דאין משהין מטה של נשים מפני הניווול, אי שייך זה גם בקטנה שלא הגיעה זמנה לראות, וזקנה שעברה זמנה וחדל להיות לה אורח כנשים:

הנה בש"ס יליף ליה סוף מ"ק כ"ח ע"א ממרים, והיא היתה בה קכ"ג שנים וכבר פסק לה אורח נשים, דהרי הש"ס מחשב לנס על מה שהולידה יוכבד בת ק"ל, ובנות צלפחד עיין פרק יש נוחלין [ק"כ ע"א], וידוע דכל זמן היות לנשים האורח תלדנה, וכמ"ש רמב"ן פ' ויגש [מ"ו ט"ו], וא"כ ע"כ אין דרך להיות להן האורח בת קכ"ג, ואפ"ה הי' תיכף למיתה קבורה. וה"ה לילדה דאפשר יתעורר

לא היה דעת הרמב"ן ז"ל נוח מזה עפ"י המובן הפשוט, ע"כ הפליג בפירושו על פסוק [בראשית י"ח י"ג] ואני זקנתי עיי"ש. והמג"א במוסריו סי' קנ"ו החליט דדוקא לשעבר ולא להבא עיי"ש, והכלל קושטא קאי:

עוד כתבת בתואנתך והפלגת על לשון הרב שכותב מצודתו פרוסה. הפלגת בזה ופגעת בכבוד צדיקי עולם שרגילים בכך. ונחמיה נענש על זה שלא נקרא ספרו על שמו, הואיל שאמר שרים הראשונים הכבידו על העם עיין פרק חלק [צ"ג ע"ב]. והאמת כי הך לישנא תמוה הוא שבחרו בו הגאונים, כי למדו כן מריב"ב שהיה בנציבין ומצודתו פרוסה על ירושלים [פסחים ג' ע"ב], הכוונה לצוד רשעי ארץ כההוא ארמאה דסליק לירושלים, וכן מצודה פרוסה על כל החיים [אבות פ"ג מט"ז]. היינו לצוד אותם בבוא יומם, כדכתיב [קהלת ט' י"ב] כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים הנאחזים במצודה, ויותר היה ראוי להם לכתוב ודגלו פרוסה או אברתו סכוכה:

ומ"מ לא ראיתי לאחד מרבתי שכתבו לא כן ולא כן. וגם לא כתבו חונה פה ק"ק הנ"ל, אעפ"י שזה הלשון יצא להם לרבנים ממש רע"ה שכי' עליו בשעת מתן תורה אשר הוא חונה שם הר האלקים [שמות י"ח ה'], ונהגו חכמים סלסול בעצמם לכתוב כן על עצמם חונה, מ"מ רבותי היו נמנעים מזה. ואולי לא רצו לתלות עצמם במקומם, כי אחז"ל [תענית כ"א ע"ב] אין המקום מכבד את האדם אלא האדם מכבד מקומו. וגם לא חתמו על מקום לידתם, ואולי לא רצו לתאר עצמם בעיירי ח"ל. מיהו אנא בהא מלתא בתרא כחלא בר חמרא לגבי דבותי ז"ל, ומצינו נתן הבבלי, רב חנא בגדתאה:

ומ"ש עוד בזה כבר קדמוך רבנן בסמ"ע ותומים בסי' ח' סס"א שכתב הטעם שאסור לנהוג כבוד בדיין המתמנה ע"י ממון, משום שהוא אלהי כסף, וכל ליצנותא אסור לבר מליצנותא דע"ז, והרי הדיין הזה דינו כע"ז ע"ש. ואני מצאתי להם סמך מש"ס ס"פ הקורא עומד [כ"ה ע"ב] דבת ביקתא דההוא דכל ליצנותא אסור לבר מליצנותא דע"ז דשריא, מייתי סמיך ליה האי צורבא מרבנן דסני שומעניה שרי לבזוייה בגימ"ל ושי"ן, ועיי"ש פירש"י,

(ד) בכתי"ק של תשובה דידן לא מופיע הקטע שמכאן עד

(ב) ע"פ תהלים צ"א ד' באברתו יסך לך. ונדצ"ל: סוככה.

(ג) וכ"כ בחי' מגילה שם בהערה עב.

קדושה. הלכות איסורי ביאה פכ"ב

יג מי שאין לו אשה וכו'. במשנה שם (דף פ"ג). לא ילמד ריוק סופרים ולא תלמד אשה סופרים רבי אליעזר אומר אף מי שאין לו אשה לא ילמד סופרים ובגמרא ריוק משום אמהמה דינוקי אשה משום אבהתא דיוקני. עוד שם על הא דרבי אליעזר איבעיא להו מי שאין לו אשה כלל או דילמא כשאין שריו אכלה ת"ש אף מי שיש לו אשה ואינה שרויה אכלו לא ילמד סופרים ואמרו צירושלמי ואינה שרויה אכלו כבאותו מקום. ונראה שרבינו פוסק כרבי אליעזר משום דשקלו וטרו בגמרא אליביה ויש לתלות ולומר משום דנפקא מינה לת"ק הוא והכי קא בעי מי שאין לו אשה כלל קאמר יאחא לאוסופי את"ק דאילו ת"ק אמר דוקא ריוק שלא נשא מעולם ואמר ר' אליעזר אפי' נשא כיון שאין לו עכשיו או דילמא כשאין שרויה אכלו דאילו ת"ק אמר כל שאין לו עכשיו ריוק נמי קרי ליה ואחא רבי אליעזר למימר דאפילו יש לו ואינה שרויה אכלו לא. מיהו לענין הלכה קי"ל כהמס' משנה דכל שיש לו עכשיו יכול ללמד. וכן נראה מן ההלכות שלא הוכירו בעיא זו ואע"פ שהיה להם להזכירה כדי לדעת דברי ת"ק אפשר שקמכו דקמס' ריוק הוא מי שאינו נשוי עכשיו ואפשר שרבינו ז"ל סובר דהאי שרויה אכלו בניה הספר קאמר ולא קי"ל כרבי אליעזר אלא כה"ק דכל שהוא נשוי עכשיו מותר ואע"פ שאשמו במקום אחר וכן עיקר:

משרי צר צי רב באושפיא. ובהשגות א"ל הפריז על מדותיו וכו'. ואפשר שרבינו סובר שההתאבנות הוא נדוך מקרה מותר כל זמן שאין שם ייחוד וכדמשמע בעירובין פרק כ"ד מעבדין (דף נ"ג:) דא"ר יהושע פעם אחד נתארחמי אלל אכסניא אחת וכן בחולין משמע גבי הנותן לפונדקית אבל לא אמרו אלל דירה שהיא קבע והוא בחלל אחד:

מן לא תקנה אשה עבדים וזכרים וכו' ואפי' קמניב וכו'. בצרייתא פרק אהיה נשך (ב"מ דף ע"ב.):

יז אין דורשין בפתרי עריות וכו'. בחגיגה (דף י"א:) ריש פרק אין דורשין בעריות ג' והטעם שהזכיר רבינו מפורש שם בגמרא: יח אמרו חכמים בשעה שנצטוו וכו'. בפרקי וישמע משה את העם כוכה למשפחותיו מלמד שהיו ישראל מלמד בשעה שאמר להם משה לפרוש מן העריות ומלמד שהיה אדם נושא אחרת ואחרת אצלו ואחרת אצלו ובגמרא פרק אחרון דיומא (דף ע"ה.) כוכה למשפחותיו על עסקי משפחותיו:

יט ואמרו חכמים גזל ועריות וכו'. בפרק אין דורשין: ועוד אמרו חכמים וכו'. בב"ב פרק גט פשוט (דף קס"ה.):

כ גדולי החכמים וכו'. בפי"י יוסקין (דף פ"א):

כא וכן יתרחק מן השחוק וכו'. בלכות שוק וקלות ראש מרגילין לערוה:

ולא יושב בלא וכו'. בפרק הנע"י (דף ס"ג:) כל אדם שאין לו אשה שריו בלא שלום שנאמר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא מחטא: גדולה מכל זאת אמרו וכו'. ברייתא בקידושין (דף ל"ב:) אם פגע בך מגול זה משכה לביה המרש אם אצן הוא נמוח אם כדול הוא מתפוצץ שנאמר הלא כה דברי כאש נאום יי' וכפטיש יפוצץ סלע: ובחכמה הוא אומר וכו': בעירובין פרק כ"ד מעבדין (דף נ"ז.):

פליקו להו הלכות איסורי ביאה בס"ד:

הפתח פתוח לרשות הרבים אין הוששין משום ייחוד: יג מי שאין לו אשה לא ילמד תינוקות. מפני שאמות הבנים באות לבית הספר לבניהם ונמצא מתגרה בנשים. וכן אשה לא תלמד קמנים מפני אבותיהן שהן באין בגלל בניהם ונמצאו מתייחדים עמה. ואין המלמד צריך שתהיה אשתו שרויה עמו בבית הספר אלא היא בביתה והוא מלמד במקומו: יד תיקנו חכמים שתהיינה הנשים מספרות זו עם זו בבית הכסא כדי שלא יאכנס שם איש משום ייחוד: מן אין ממנין אפילו אדם נאמן וכשר להיות שומר חצר שיש שם נשים אע"פ שהוא עומד בחוץ שאין אפוטרופוס לעריות. ואסור לאדם למנות אפוטרופוס על ביתו שלא ינהיג אשתו לדבר עבירה:

השגת הראב"ד *אסור לת"ח לשכון וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הפריז על מדותיו שלא אמרו חכמים אלא שלא יתאכסן עמה עכ"ל:

מז *אסור לתלמיד חכם לשכון בחצר שיש בה אלמנה אע"פ שאינו מתייחד עמה מפני החשד. אלא א"כ היתה אשתו עמו. וכן אלמנה אסורה לגדל בלב מפני החשד. ולא תקנה אשה עבדים וזכרים אפילו קמנים מפני החשד: יז אין דורשין בסתרי עריות בשלשה מפני שהאחד טרוד בשאלת הרב והשנים נושאין ונותנין זה עם זה ואין דעתם פנויה לשמוע. שדעתו של אדם קרובה אצל עריות. אם נסתפק לו דבר ששמע מורה להקל. לפיכך אין דורשין אלא לשנים כדי שיהיה האחד השומע מפנה דעתו ויודע

מה שישמע מן הרב: יח *אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב העם לפרוש אלא מן העריות והביאות האסורות. אמרו חכמים בשעה שנצטוו ישראל על העריות בכו וקבלו מצוה זו בתרעומות ובכיה שנאמר בוכה למשפחותיו על עסקי משפחות: יט ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן. ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן פרוצין בעריות וביאות אסורות. [ועוד] אמרו חכמים רוב בגול מיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע: כ לפיכך ראוי לו לאדם לכופר יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה וברעה נכונה כדי להנצל מהן. ויזהר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול. גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי. כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן הייחוד: כא וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים והם מעלות של עריות. ולא יושב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתירה. גדולה מכל זאת אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה. ובחכמה הוא אומר אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד:

א טור שם סי' כ"ד סמ"ג שם: ב ברכות דף ס"ה:

פליקו להו הלכות איסורי ביאה בס"ד

מגדל עון

יפרש ר"מ ז"ל שלא תשרה כלשון המשרה אשמו ע"י שלש בפרק אע"פ ובאושפיא ר"ל בשכונתא כי אכסנא הוא האורח הבא להתאכסן אלל בעל הבית ואושפיא הוא כמו פונדק או קרוב ועליו בזה דברי ר"מ ז"ל על מכונס וכן כתב כלשונו הר"ם מקולי מדעת רבותיו בעלי המוספות ז"ל אוח כבוח: יז אין דורשין בסתרי עריות עד מה ששמע מן הרב. במסכת מגילה ריש פרק אין דורשין (דף י"א): יח ב אין לך דבר בכל התורה בולה בו' עד שהוא הגורם הגדול. זה מפורסם בנמה מקומות צירושלמי ונבלי ובמדרשות: גדולי חכמים היו אומרים על ויתרחק מן היחוד. סוף פרק י' יוסקין (דף פ"ו): בא וכן ינהוג בו' עד עריות. פ"ק דקטוע (דף ב'.) ונכמה מקומות: ולא יושב בלא אשה עד סוף ההלכה. פרק הנע"י (דף ס"ג):

מן אין ממנין אדם בו' עד שאין אפוטרופוס וכו'. בהרבה מקומות היא הלכה רוחסת: מז *אסור לתלמיד חכם לשכון וכו'. עד אשמו עמו. כתב הראב"ד ז"ל הפריז על מדותיו וכו': ואני אומר הפריז גדולה ופרישות גדול מזה שנינו סוף פרק י' יוסקין (דף פ"א): גבי הא דתניא אסור להתייחד עם כל העריות ואפי' עם כהמה אצוי מכלי לבו מכולה דברא רב שעת מעבר ליה מנרא ע"כ ואם זה בנמה כ"ש בנלמנה. ומה שכתב הראב"ד ז"ל הוא ריש פרק אין מעמדין (דף כ"ג) דתני רב יוסף ארמלא לא מרבי כלנא ולא משרי צר צי רב באושפיא. ולפי דעתי כי ר"מ ז"ל פי' זאת בתלמוד כלשון כדעיס צר צי רב ובהנה רבות וכדמפרש טעמא בגמרא משום דלניע לה וי"ש כן ר"מ ז"ל הוא בתלמוד חסם גדול הנקרא צורנא מרגנן דומיא לדבוי רב שעת שהיו גדולים ומלמדן תורה בנבים כריכין ליהר מן החשד יתר כדאמר' בנמה מקומות. או שמא

הגהות מיימוניות

יד [ג] בבית הכסא שבשרות מיירי שהיו בתי כסאות שלהן בשדות הוין לעיר והכל נפנין שם פרשי':

פליקו להו הלכות איסורי ביאה

בית יוסף **אבן העזר כד – כה הלכות פריה ורביה** בית חדש **רכג**

ומ"ש שרבינו תם פסק שמותר להעמיד בהמות אצלם. כמנו המוספות (ע"ז כג ד"ה אין מעמידין) והר"ש (שם פ"ג סי' ה) שטעמו משום דס"ל דהלכה כרבי פתח דמוקי מחמתא דמישא לרביעה כרבי אליעזר והלכתא כרננן ללא חיישי לרביעה והר"ן (ע"ז ו. ד"ה אין מעמידין) כתב על מחמתין לאין מעמידין צממה צפונקאות הגויס מחמתא דה"מ צמקומות שהגויס משודים על הרביעה אי נמי נקמס גויס אכל כגון גויס צמקומות הללו שאין משודים זה אדרבה מכין ועונשין עליה מותר וכ"כ הרב המגיד צפרק כ"צ מהא"צ (ה"ה) וכמנ ועל זה נהגו היטב צמקומותינו:

הזכר לשכב עם הנקבה ישכב עם הכהמה. כה א כתב הרמב"ם [וכין] (ד) ורבינו תם פסק שמותר להעמיד בהמות אצלם דקיימא לן שאינן חשודים על הרביעה:

ומדברי עובבים. לטון כנור ועונב:

סימן כה

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] רוב בגול ומיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע: [א] מה יעשה אדם כדי להרחיק עצמו מדבר ערוה: [א.ב.] אימתי מותר לבא על אשתו שלא כדרכה ואם יזהר שלא יוציא זרע לבטלה ולקמן בסימן זה כתב שלא יפכה אותה: צריך להנהיג עצמו בקדושה ולמעט בחשמיש: זמן חיוב עונה האמורה בתורה: כמה חלאים באים על השטוף בכעילה והנהגתו בשעת תשמיש ואימתי יבעול כדי שלא יזיק לו: למה יכרין בשעת תשמיש ולא ישמש אלא מרצונה ולא ישמש בפני כל חי כשהוא נעור ואפילו בהפסק מחיצה עשרה: ואם מותר לשמש בפני בעלי חיים או בפני תנוק שאינו יודע לדבר: בית שיש בו ספר תורה או תפלין או שאר ספרים אם מותר לשמש בו: [ג] ישמש בראה ובאימה ובאמצע הלילה: פירוש מגלה טפח ומכסה טפח ורומה כמי שכפאו שד: ולא ישמש הוא למטה והיא למעלה ולא ישמשו שניהם כאחד: [ב.ב.] לא יספר עמה אלא בעניני תשמיש: [ד] אסור לשמש בגנות ופרדסים וביצא בהם: [ה] אסור תשמיש ביום או בלילה לאור הנר: [ו] אסור תשמיש בשני רעבון: [ז] אסור תשמיש לאכסנאי: איזו היא המחשבה הנכונה שצריך שתהיה לאדם בשעת תשמיש: המקשה עצמו לדעת יהא בנידוי: [ח—י] בני תשע מדות אינם מהוגנים: לא ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר אפילו שתיהן נשיו: מפני מה הויין לאדם בגים בעלי מומין: נתכן לאשתו זאת ונודמנה לו אשתו אחרת בניה אינם מהוגנים: מי שאשתו מרצה אותו בדברי רצוי ומתקשטת לפניו כדי שתתן מקום או לנשוק שם: מפני מה הבנים סומים או אילמים או חרשים: פירוש מה שאמרו יצר תנוק ואשה תהא שמאל רוחה וימין מקובת: ופירוש מה שאמרו חייב אדם לשמח אשתו בברך מצוה אפילו שלא בשעת עונתה וחייב לפקוד אשתו בשעה שירצא לדרך ומה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים:

כה פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

[ה] אסור לשמש לאור הנר אפילו על ידי האפלת שלית:

א כתב הרמב"ם אין לך דבר בכל התורה כולה שהוא קשה לרוב בני אדם לפרוש ממנו יותר מן העריות וכו' עד באהבתה תשגה תמיד. נסוף הלכות איסורי זילה (פ"ג ה' י"ט-כ"א):

ב(א) ואשתו של אדם מותרת לו לפיכך כל מה שירצה לעשות באשתו עושה בוועל בכל עת שירצה ומנשק בכל אבר שירצה ובא אליה בין כדרכה בין שלא כדרכה בין דרך אבריו

שיתן דעתו עליה: אסור להסתכל באותו מקום או לנשוק שם: מפני מה הבנים סומים או אילמים או חרשים: פירוש מה שאמרו יצר תנוק ואשה תהא שמאל רוחה וימין מקובת: ופירוש מה שאמרו חייב אדם לשמח אשתו בברך מצוה אפילו שלא בשעת עונתה וחייב לפקוד אשתו בשעה שירצא לדרך ומה יעשה אדם ויהיו לו בנים זכרים:

א כתב הרמב"ם אין לך דבר בכל התורה כולה א שהוא קשה לרוב בני אדם לפרוש ממנו יותר מן העריות ומביאות האסורות. ואמרו רבותינו ב(חגיגה י"א): גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להם ומחמדתן. (ב) ועוד אמרו (בבא בתרא קסה.) רוב בגול (ג) ומיעוט בעריות [א] והכל באבק לשון הרע. לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר הזה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעת נכונה כדי להנצל מהם. ויזהר מהיחוד שהוא הגורם הגדול. גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם [ג] (א) הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו בדבר זה ויתרחקו מן היחוד. וכן יתרחק מן השחוק ומהשכרות (ד) ומדברי עובבים שאלו גורמים גדולים הם והם מעלות של עריות ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתרה. (ה) גדולה מכל זאת אמרו [ד] יפנה אדם עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבות העריות מתגברות אלא בלב הפנוי מן החכמה ובחכמה מה הוא אומר (משלי ה י"ט) אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד: (בא) ואשתו של אדם מותרת לו לפיכך כל מה שירצה לעשות

פרישה

דהא נקבה אכל נקבה קלמרי: (ד) (ורבינו תם פסק שמותר. ומנו היה אין הגויס משודין על הרביעה והלכה כרבי פתח דמוקי מחמתא דמישא לרביעה כרבי אליעזר והלכתא כרננן ללא חיישי לרביעה והר"ן (ע"ז ו. ד"ה אין מעמידין) כתב על מחמתין לאין מעמידין צממה צפונקאות הגויס מחמתא דה"מ צמקומות שהגויס משודים על הרביעה אי נמי נקמס גויס אכל כגון גויס צמקומות הללו שאין משודים זה אדרבה מכין ועונשין עליה מותר וכ"כ הרב המגיד צפרק כ"צ מהא"צ (ה"ה) וכמנ ועל זה נהגו היטב צמקומותינו:

כה (ב) ועוד אמרו רובן בגזל ומיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע. וסימנך "עגל ר"ל מיעוט "עריות רובן "גזל והכל "לשון הרע ועיין דרישה: (ג) ומיעוט בעריות. והא דקאמר הרמב"ם מחמתא אין לך דבר שקשה לרוב בני אדם לפרוש ממנו יותר מעריות וכו' (הא גזל לשון הרע יותר להוסיף בני אדם אחרים. כמות פס) לנו לומר צפונקאות שהגויס משודים על הרביעה אי נמי נקמס גויס אכל כגון גויס צמקומות הללו שאין משודים זה אדרבה מכין ועונשין עליה מותר וכ"כ הרב המגיד צפרק כ"צ מהא"צ (ה"ה) וכמנ ועל זה נהגו היטב צמקומותינו:

דרישה

כה [א] והכל באבק לשון הרע. וסימנך "עגל ונוכל לומר ש"ז רמזו ר"ל (סנהדרין קב. ראה רש"י שמות לב, לה) באמרם וביום פקדי ופקדיה שאין פורענות באה על ישראל שאין בה פרעון עון העגל רצה לומר שאין בה עון עריות וגזל ולשון הרע שסימנך "עגל:

הגהות מתוספות יום טוב

כה (א) שהוא קשה לרוב בני אדם לפרוש ממנו וכו'. צ"ע דהא מיעוט בגזל ורוב בעריות [א] *:

הגהות והערות

כה א] כ"ה בדפו"ר ובשאר דפוסים, ו' דט"ס כאן וצ"ל, דהא רוב בגזל ומיעוט בעריות: *א] הקשה הרב תוספת י"ט בהגהותיו לאבן העזר דהא אמרינן (בי"ב קסה ע"א) רוב בגזל ומיעוט בעריות. ולק"מ דכונת הרמב"ם והטור שהוא דבר קשה לרוב בני אדם וכרוכב כן חטאו התאוה תאוה דבר שבערוה אמנם מיראת ה' ואהבתו כופים יצרו ומתגברים לפרוש מהן ואינם נכשלים בהן אלא למיעוט זה פשוט (ברכי יוסף): [ב] בפור דפו"י איתא, אמרו חכמים וכו"ה ברמב"ם לפנינו: [ג] כ"ה בקידושין פא ע"ב: [ד] עיין במ"מ שצ"ח לגמ' קידושין ל ע"ב, אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, יעריש: טור <מכו שירת דבורה> - (ב) אה"ע א - (י) יעקב בו אשר) בעל הטורים {עמוד 278} {726077}

פ ת ח

בבא בתרא פ"ט פ"י

עינים

לט

צונצין בספרו נחלה ליהושע בשו"ת סי' י"ב האריך בזה וכן הרב בני יעקב ע"ש ובמ"ש אני בעניי בס' הקטן ברכי יוסף ח"מ סי' מ' בס"ד ע"ש :

פרק י' גט פשוט

רש"י אך הרמב"ם פ"ז מה' דעות ובפ"י המשנה פ"ק דאבות הנו' פירש דהיינו בפני שנאיו. ונראה דלענין דינא הרי"ף והרמב"ם שוים לטובה דכל שע"י סיפורו בטובתו של חברו ימשך גנות בין שהוא מצד שמרבה לספר בין מצד שהוא בפני שנאיו אסור. וז"ש אמרתי אשמרה דרכי לעשות גדר ושמירה לדרכי מחטוא בלשוני והגדר הוא שלא לדבר בטובה יותר מדאי שלא יבא חטא בלשוני שימשך גנותו. וזה שאני מדבר רק אשמרה שמירה וגדר שלא להרבות. אך אשמרה לפי מחסום שלא לדבר כלל בעוד רשע לנגדי שיש שונאים ואז אשמרה לפי מחסום שלא לדבר בטובה כלל. וז"ש החשתי מטוב החשתי שלא לדבר טובה כלל וזהו מטוב. וכאבי נעכר על חומר שמירת הלשון ומי יוכל לעמוד. ועוד אחרת חם לבי בקרבי אינו אלא שר"ף על אבק לה"ר כי בהגיגי תבער אש אם אומר תבער אש איכא נורא בי פלניא זה לבד הרי זה חשוב כאלו דברתי בלשוני כלומר שדברתי לה"ר ועל זה וכיוצא בו כאבי נעכר וחם לבי כי האדם מחומר קורץ וכמעט אין מי שיוכל להנצל זולתי השרידים אשר ה' קורא. זה פירוש הרבנים הנו' בתוספת נופך והיו לאחדים :

ר"ב בגזל ומיעוט בעריות והכל בלשון הרע בלה"ר ס"ד אלא באבק לשון הרע. מ"ש ומיעוט בעריו' הכונה הוא שפורשים הרוב מיראת ה'. אבל אה"נ דהרוב מתאווים וקשים לפרוש אבל הרוב כופים יצרן וזהו כונת הרמב"ם והטור בא"ה סי' כ"ה ול"ק מה שהקשה בהגהות הרב תוספת יום טוב לטור א"ה ונדפסו בסוף שיטת הרשב"א לכתובות בדפוס מיץ חדש. ה' ברחמינו יחדש כנשר נעורינו לאורך ימים ושנות חיים :

דף קס"ד ע"ב. כמה מיושר כתב זה וכו' כלך מלשון הרע וכו' הרמב"ם בפירוש המשנה סוף פ"ק דאבות כתב וז"ל וכבר שבת א' מהחכמים כתיבת הסופר שהראה לו במעמד גדול וגנה הרב מעשה המשבח כתיבת הסופר שהוא וא"ל כלך מלשון הרע כלומר שאתה מסבב גנותו בשבחך אותו בפני ההמון שמהם מי שיאהבו ומהם מי שישנאו ויצטרך שונאו כששמע שבחיו להזכיר מומיו ורעותיו עכ"ל ואני בעניי בס' הקטן ראש דוד ריש פ' תבא יישבתי דברי הרמב"ם בחיבור ודבריו הנו' בפירוש המשנה הם הפך מה שכתבתי בדעתו ז"ל. ומוכח בהרי"א מפירושו הנו' דסבר הרמב"ם דהמעשה היה בקהל רב דיש שם אוהבים ושונאים ונסתלקה קושית הרב מגן אברהם א"ח סי' קנ"ו והרב פרי"ח בהגהותיו ונעלם מהם ז"ל דברי הרמב"ם בפירושו הנו' ודוק כי קצרתי :

דף קס"ה ע"א. אלא אבק לשון הרע. פירש רשב"ם כגון דאמרי איכא נורא בי פלניא. ובוה ובמאמר דלעיל בסמוך יתבארו פ' מזמור ט"ל אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי נאלמתי דומיה החשתי מטוב וכאבי נעכר חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני. והנה תחילת הפסוקים פירשם מהר"ר שמשון גומיץ פאטו זלה"ה ופסוק חם לבי פירשו מוריניו הרב מהר"א יצחקי זלה"ה ואני שמעתי האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי. ואולם רחש לבי אומר לדבק טוב הוא ויהיו נדרשין כל הפסוקי' באופן זה. כי הנה בהא דאל יספר אדם בטובתו של חברו וכו'. הרי"ף ז"ל פ' במה מדליקין פ"י שלא יספר יותר מדאי וכן פירש

שְׁבַחַר לְסִמּוֹת עֵינָיו לְמַחֹשׁ הַכְּרָחָה אֲשֶׁר מֵהֶם תִּבּוֹא בְּדַבַּר הָרַע, הַגַּם שֶׁהִיא מִשְׁלַל מִבְּחִינַת הַחוֹשֵׁב כִּי אֲשֶׁר מַעֲשִׂיו מוֹכִיחוֹת. גַּם אִם יִשְׁלַל מִבְּחִינַת הָרְאוֹת, אִם לֹא יִרְחִיק בְּחִינַת הַחוֹשֵׁב, מִחֲשׁבוֹתָיו יִחְיֶיבוּ לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְלַהֵט אַחֵר הַמַּעֲשֵׂה. וְצֵא וּלְמַד מִמַּעֲשֵׂה שֶׁהוּבָא בְּש"ס (ע"ז כב): בְּאוֹתוֹ גּוֹי שֶׁקָּנָה יִרְדֵּף בְּשֵׁר וְחֻטֵּט בּוֹ כְּדִי וְכוּ' וּכְעַל וְכוּ', עַד כָּאן. וְזֶהוּ יְהִיָּה תוֹלְדַת הַחוֹשֵׁב הַכְּרִיחוֹתוֹ עֲשׂוֹת מִבְּלֵי בְּחִינַת הָרְאוֹת. נִמְצְאָתָא אוֹמֵר שֶׁבְּאַחַד מֵהַשָּׁנִים תִּהְיֶה מִשְׁלַלֵּת מֵהָאָדָם שְׁלִיטָה בְּעַצְמוֹ בְּדַבַּר זֶה וְאִין צְרִיף לֹאמַר בְּהַצְמַד שְׁנֵי דְבָרִים, רְאוֹת וְחוֹשֵׁב, הֵן הָאָדָם חָלוּשׁ כְּנֶגֶד תְּאֻנָּתוֹ, וְאִין צְרִיף לֹאמַר אִם יִשְׁלַח יְדוֹ וְאָכַל מַעֲט מִן הָרַע הַזֶּה, הִנֵּה הוּא מְסוּר בְּיַד תְּאֻנָּתוֹ. מַעֲתָה תַּחְבְּלוֹת הָאָדָם לְהַעֲרִיף מִלְּחַמָּה נֶגֶד בְּחִינָה זֹה הִיא בְּשִׁלְיַת מְמַנּוֹ שְׁנֵי דְבָרִים, וּבְזֶה תִּהְיֶה נִרְכַּבֵּת בְּאָדָם תְּכוּנָה לְכַל יִתְלַהֵט אַחֵר זֶה וְיִשְׁלַח הָרָצוֹן בַּחֲפֶץ הַטְּבָעִי וְהוּא טַעַם אֲמָרָם ז"ל (בְּרַכּוֹת לד): בְּמִקּוֹם שֶׁבְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים אִין צְדִיקִים גְּמוּרִים יְכוֹלִין לַעֲמֹד, כִּי הַצְּדִיקִים גְּמוּרִים תְּכוּנַת רְצוֹנָם נוֹצֶחַת הַחֲפֶץ מִבְּלֵי צְרִף הַתְּעַצְמוֹת, מֵה שְׁאִין כֵּן בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה:

וּבְזֶה נִבּוֹא אֶל הַבְּאוּר. הִנֵּה הָאָדוֹן ה' צְבָאוֹת נִתְחַכֵּם בְּצוּרוֹתוֹ מִצְנֶה זֹה וְדַבַּר נֶגֶד יִצַּר הָרַע, שִׁיאֲמַר אִיף יְכוֹל אָנוּשׁ טְבָעִי לְמַשַּׁל בְּתְאֻנָּתוֹ אֲשֶׁר הִיא אֲנִסְתּוֹ דְּבַר זֶה, הוּא מִשְׁלַל מֵהַדְּעַת שִׁיחִיב ה' שְׁמִירָתוֹ לְכַל בְּהַשְׁוֹאָה אֲלֵא לְאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יְכוֹלִין לַעֲמֹד וְיִשׁ כַּח בְּרָצוֹנָם לְשַׁלַּל הַחֲפֶץ בְּזֶה, וְהֵם אוֹתָם שְׁלֵא כְּאוֹ לְיָדֵי

כָּפַל הַמְצוּנָה, וְאִם לְהַשְׁמִיעֵנוּ בְּא שְׁמַעֲשֵׂה ב' הַרְשָׁעִים שׁוּה, מֵה צְרִף לְתוֹרָה לְהוֹדִיעֵנוּ דְּבַר זֶה. עוֹד צְרִיף לְדַעַת לְמָה צִיָּן אֶרֶץ מְצָרִים בְּאוֹמְרוֹ אֲשֶׁר יִשְׁכְּתֵם בָּהּ, וְכִי יֵשׁ אֶרֶץ מְצָרִים אַחֲרָת. עוֹד, צִיָּן אֶרֶץ כְּנַעַן וְאֲמַר אֲשֶׁר אֲנִי מִבִּיא וְגו', שְׁנִרְאָה שִׁישׁ אַחֲרָת וְלֹא יִדְעֵנוּ זוֹלַת זֹה, וְלוֹ יְהִיָּה שְׁתִּהְיֶה אֶרֶץ כְּנַעַן אַחֲרָת, כִּיִּן שְׁאִינָה יְדוּעָה מִכִּיָּן יְהִיֻּ מַעֲשִׂיָּה נוֹדְעִים לְצוּרוֹת עֲלֵיהֶם:

וְנִרְאָה כִּי לְפִי מֵה שֶׁהִסְמִיךְ לְמַצְנָה זֹה מְצוֹת הַעֲרִיּוֹת, גַּם מִמָּה שְׁאֲמַר בְּסוּף הַפְּרָשָׁה (פְּסוּק כד) אֵל תִּטְמְאוּ בְּכָל אֵלֶּה וְגו' כִּי בְּכָל אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם, הַדְּבָרִים מוֹכִיחִים וּמַגִּידִים כִּי מַעֲשֵׂה אֶרֶץ מְצָרִים כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ כְּנַעַן הוּא מַעֲשֵׂה עֲרִיּוֹת, וּבְזֶה נִבּוֹא לְפָרֵשׁ הַכְּתוּב עַל נִכּוֹן. הִנֵּה יְדוּעָה הוּא כִּי כָּל מְצוֹת אֲשֶׁר צוּה ה' לַעֲמֹד קְדוּשׁוֹ הֵם מְצוֹת שִׁיכּוֹל הָאָדָם לַעֲמֹד בָּהֶם וְיִטְהַ עַצְמוֹ אֶל הָרָצוֹן לַעֲשׂוֹתָם, זוֹלַת מְצוֹת פְּרִישֵׁת הַעֲרִיּוֹת הוּא דְּבַר שְׁנִפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם מִחֲמַדְתָּן וְאוֹנְסְתוֹ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹתָם, זוֹלַת בְּהַתְּעַצְמוֹת הַרְחַקַת שְׁנֵי דְבָרִים מֵהָאָדָם, וְהֵם מְרַחֵק הַרְגֵּשׁ רְאוֹת הָעֵינַי, וּמְרַחֵק בְּחִינַת הַחוֹשֵׁב, וְאִם שְׁנֵי אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה, אִין אָדָם שְׁלִיט בְּרוּחַ זֶה לְכַלּוֹתָהּ מְמַנּוֹ, כִּי כָּל שְׁלֵא תִּהְיֶה לוֹ הַרְחַקַת הַרְגֵּשׁ הָרְאוֹת בְּדַבַּר, הַגַּם שִׁיִּרְחִיק בְּחִינַת הַחוֹשֵׁב, לֹא יִשְׁלַח בְּעַצְמוֹ לְכַלּוֹת מְמַנּוֹ הַכְּרַח הַחֲשֵׁק. וְצֵא וּלְמַד (קְדוּשִׁין פא.) מִמַּעֲשֵׂה שֶׁל רַב עֲמָרָם רַבֵּן שֶׁל חֲסִידִים שֶׁהִגִּים הָיִיתוֹ מִשְׁלַל מִבְּחִינַת הַחוֹשֵׁב נִתְנַצַּח מִבְּחִינַת הָרְאוֹת, גַּם מִמַּעֲשֵׂה רַבִּי מִתִּיאָ בֶּן חֲרָשׁ (יְלִקוּט שְׁמַעוֹנֵי פְּרִשְׁת וַיְחִי) אור החיים - וישראל, במדבר דברים / בו עטר, חיים בן משה {עמוד 119} {726077}

מִבְּחֵן הַרְאוֹת וְהַחוֹשֵׁב, בְּאֵלוֹ וְכַדוּמָה דִּבֵּר
הַכָּתוּב, אֲכַל בְּמִי שֶׁעֲבָרוּ בְּחֵינַת הַנְּזַכֵּר
כְּפִי הַטֵּבֵעַ, אֵין אָדָם שְׁלִיט בְּרוּחוֹ לְמַנְעַ
מַעֲצָמוֹ חֲשֵׁק הַמַּכְרִיחוֹ, וְעַל זֶה נִתְּכַוֵּן ה'
בְּנֵעַם דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וְאָמַר כְּמַעֲשֵׂה
אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁכַּתֶּם, פְּרוּשׁ, הַגֵּם
שִׁישְׁבַתֶּם בְּמָקוֹם שֶׁאֲנִישִׂיהַ בְּנֵי זְנוּנִים וְלֹא
תִמְנַע מִכֶּם בְּחֵינַת הַחוֹשֵׁב לְצַד יִשְׁיבַתְכֶם
בִּינֵיהֶם כֹּל הַזְּמַן הַהוּא כְּאוֹמְרוֹ אֲשֶׁר
יִשְׁכַּתֶּם בָּהּ, וְאֵין יִשְׁיבָה אֶלָּא עֲכָבָה וְזֶה
יִסּוּבֵב תְּגַבְרַת הַחֲפֵץ בְּכֶם, אֵף עַל פִּי כֵן
אֲנִכִּי מִצְוֵה אֶתְכֶם שֶׁתַּעֲצָמוּ לְנִצָּחַ הַחֲשֵׁק
לְכַל תַּעֲשׂוּ כְּמַעֲשֵׂיהֶם, וְאָמַר עוֹד וְכְמַעֲשֵׂה
אֶרֶץ כְּנַעַן וְגו' אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה
וְגו', פְּרוּשׁ, אֵף עַל פִּי שֶׁאַתֶּם בָּאִים
לְמָקוֹם אֲשֶׁר שָׁם הִרְגִיעָה שִׂידָה שֶׁל בְּחֵינַת
הָרַע הַזֶּה וְנִמְצָא בְּחֵינַת הַחוֹשֵׁב
מִתְעוֹרְרַת, אֵף עַל פִּי כֵן מְחִיב אֲנִי אֶתְכֶם
לְכַלְתִּי עֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂיהֶם. וְלְצַד שִׁיאֲמַר
אָדָם כִּי אֵין מַעֲצוֹר בְּרוּחוֹ בְּדַבָּר זֶה, לְכֵן
הַקְּדִים ה' בְּתַחֲלַת דְּבָרוֹ הַטּוֹב וְאָמַר דִּבֵּר
אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֲנִי ה'
אֱלֹהֵיכֶם, כִּי הֵן אִמַּת בְּמִין אֲנוּשֵׁי זוּלַת
יִשְׂרָאֵל יִשְׁנוּ בְּטַעֲנָה זוֹ כִּי לֹא יִמְצָא בְּכַחוֹ
לְמַנְעַ עֲצָם חֲשֵׁקוֹ מִמֶּנּוּ, מַה שֶׁאֵין כֵּן אֶתְם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְצַד הַיּוֹתֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְהִיא
הַשְּׂגָה אֱלֹהִית, בְּכַח הָאֱלֹהִי יִנְצַח כַּח
הַטֵּבֵעִי גִשְׁמִי, כִּי הַצּוֹרֵה תִשְׁלַט בְּחֹמֶר
כְּשִׁיִּסְכִּים אִישׁ יִשְׂרָאֵל לְהַתְּדַבֵּק בָּהּ אֱלֹהֵי
יִשְׁלַט בְּטֵבֵעוֹ, וְהוּא כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (ב"ר
פ"ד) שֶׁאֲמָרוּ, הַצְּדִיקִים לְבָם מְסוּר בְּיָדָם
וְהַרְשָׁעִים הֵם מְסוּרִים בְּיָד לְבָם. הַכּוֹנֵה
בְּזֶה, כִּי הַחֲפֵץ וְהַחֲשֵׁק יִשְׁנוּ בְּלֵב הָאָדָם
וְהַרְצוֹן הוּא כְּמַחוֹ וְהֵם ב' מְדַרְגּוֹת שֶׁנִּתְּן
הָאָדוֹן בְּבִנְיַת אָדָם וְכִשְׁתּוֹדְמָן לְאָדָם דִּבֵּר

עָרוּהַ הַלֵּב חוֹמְדָה וְאֵין גָּמַר בְּחֻמוֹד זֶה
וְיָכוֹל הַרְצוֹן הַתְּלוּי בְּמַחַ לְמַנְעַ הַחֲפֵץ וְלֹא
יַעֲשֶׂנוּ הַגֵּם שִׁיחֻמַּד, הֵלֵא תִמְצָא בְּבִנְיַת אָדָם
שֶׁמְקַבְּלִים תַּעֲנִית הַגֵּם שֶׁהַחֲפֵץ יִתְּגַבֵּר
בָּהֶם לְאֶכַל יָבוֹא הַרְצוֹן וְיִמְנַעֲנוּ וְכֵן עַל זֶה
הַדֶּרֶךְ, וְצְדִיקִים תָּמִיד מִתְּנַהֲגִים כְּסוּדָר זֶה
וְלָבָם מְסוּר בְּיָדָם שֶׁהַגֵּם שִׁיחֻמוֹ תִאָּוֶה
בְּלָבָם, יִבְחַר הַשֶּׁכֶל שֶׁהִיא הַנְּשֻׁמָּה וְאִם
יִשְׁנוּ בְּאִזְהָרָה מֵה' אוּ מִכְּלָלִי הַתַּעֲוִב,
יִשְׁלַל הַרְצוֹן בּוֹ וְיִמְנַע הַחֲפֵץ הַגֵּם שִׁיִּשְׁנוּ,
אֲבָל הַרְשָׁעִים הֵם מְסוּרִים בְּיָד לָבָם לְכַל
אֲשֶׁר יָבוֹא הַחֲפֵץ בְּלֵב לֹא יִמְנַעֲהוּ הַרְצוֹן,
וְאוּלַי כִּי אֵין לָהֶם נְשֻׁמָּה אוּ שֶׁכָּבֵר פְּגָמוֹהַ
וְנִכְנַעַת הִיא לְפָנֵי הַרוּחַ שֶׁבְּלָב, וְלָכֵן אָמַר
ה' כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם, פְּרוּשׁ, לְהִיּוֹת
שֶׁבְּחֵינַת הַנְּשֻׁמָּה בָּהּ ה' מְשֻׁרָה אוּר
שֶׁכִּינְתוּ בְּאָדָם, כְּסוּדָר (תְּהִלִּים ע"ח ס) אֶהְלֵ שֶׁכֵּן
בְּאָדָם, וְמִצַּד זֶה יֵשׁ כַּח בְּאָדָם לְנִצָּחַ
הַחֲפֵץ לְפָנֵי הַרְצוֹן:

וְהוּא מַה שֶׁנִּתְּכַוֵּן לֹאמַר דְּוֹד הַמְּלֶךְ עָלֵינוּ
הַשְּׁלוֹם בְּמַה שֶׁאָמַר (ש"ס מ) לַעֲשׂוֹת
רְצוֹנָה אֱלֹהֵי חֲפְצָתִי וְתוֹרַתְךָ כְּתוּבָה מְעִי,
הַכּוֹנֵה הִיא שֶׁמְרַב דְּבִקּוּתוֹ בְּאָדוֹן הָאָדוּנִים
יִתְּבַרְךָ שְׁמוֹ לְעַד, עַד שֶׁגַם הַלֵּב נִתְּהַפֵּף
לַעֲשׂוֹת כְּמַעֲשֵׂה הַנְּשֻׁמָּה, שֶׁכָּא הַחֲפֵץ בּוֹ
וְהַתְּאֵוָה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְּבַרְךָ, שֶׁאֵינוֹ
מֵהַכַּת הַחֲפְצִים דְּבָרִים הַמְּרַחֲקִים
מֵהַקְּדוּשָׁה וְצָרִיכִים לְמַנְעָם בְּשִׁלְיֻת
הַרְצוֹן, אֶלָּא שֶׁמַּעֲצָמוֹ חֲפֵץ בְּרְצוֹנוֹ יִתְּבַרְךָ
לְשׂוֹא דְבָרִים אֲשֶׁר הַלֵּב חֲפֵץ וְחוֹשֵׁק בָּהֶם.
וְהוּא מַה שֶׁדְּקָדֵק לֹאמַר חֲפְצָתִי כִּי אֶפֶס
חֲפֵץ הַמְּרַגְּשׁוֹת, וְזֶהוּ אוֹמְרוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר
(ש"ס קט) וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי, וְאוֹמְרוֹ וְתוֹרַתְךָ
כְּתוּבָה מְעִי, פְּרוּשׁ, לְרַב חֲשֵׁק עֲבוּדַת

בבא בתרא דף קסד

ואגדות מהרש"א

גמ פשוט פרק עשירי בנא בתרא

חידושי הלכות

קב

[דף קסד ע"א - קסד ע"ב]

הוא נקרא אלס ע"ש אפר דס מרה כלאמרינן בסוטה טו הגה מלד שהוא מוטבע בתומר מן החמונים שנכר מעפר ואפר א"ל לו לכוין ולעין תפלתו ומלד שהוא צלל דס רחיצת הדס שזו מצולא לדי עברה ומלד שהוא צלל המרה הוא צלל לשון הרע ומדות רעות צלל האיש הוזהר ומדמה עצמו שמשעו למלאך ה' יוכל שפיר להנצל מג' עבירות אלו ושייך זהו לשון עבירה וק"ל:

דף קסה ע"א בד"ה אמר אב"י כו' ובב' שמרות ופ"א מיידי כגון כו' כגון שאיתו שבכתב מעיד ע"ה ההדוואה שראה כו' ושבע"פ מעיד שראה כו' וד"ה בשר נמו דאמימר כו' עב"פ. וליכא לאקשויי דל"כ מאי קא פריך לאמימר אלא ממני קשיא אימא דמוקי לה נכח"ג כגון לליכא שני עדי מסירה אלא שהא' מעיד נכח"ג והשני מעיד נכח"ג על ההלוואה דאפשר דפשיטא ליה לתלמודא דנכח"ג אינו מעיד ולא אינטרין ליה למיתני דפסול וק"ל: בא"ד שהרי ע"ה חתימתו יש כו' כגון שכתוב בשטר בפני כו' א' שבע"פ היינו שמעיד ע"ה מסירת שטר כו' היינו משום שבשניהם כו' אפי' בשפירי דפ"א אקנייתא דעידוי בהתמוזי כו' פ"א חשבינן עדותו כראיית כו' עד בע"פ מהו ואחד כו' כ"ל:

ח"א דף קסה ע"א רובן בגו"ז ומיעוטן בערוזת כו'. קשיש הכא ג' עבירות הללו כוללים הא' מלד ממון והשני מלד הגוף והשלישי מלד הנשמה הגול עבירות הממון הערוזת עבירת הגוף לשון הרע הוא הדבור מעבדת הנשמה ואמר רובן בגו"ז ומיעוטן עבירות שחביב עליהן הממון יותר מגוף כלאמרינן י' אס נאמר בגל נפשו למה נאמר בגל מאודך יש לך אלס שחביב עליהם ממון יותר מגופן כו' ואמר הכל בגו"ז הרע כי אין לך אלס ששמו נשמתו הטורה כמו שנמתה לו נקיה אצל הוא מאכזבא כנאק לה"ר כדנשמך לעיל וק"ל:

דף קסה ע"ב בד"ה מה התם כו' או פסול הס"ד ואח"כ מ"ה ה"ב כו' דאורייתא ופ"א דוקא כו' עב"פ. כ"ל: בד"ה אימא נסבא כו' והכי הוה מצי כו' פ' בתרא אמרינן כתוב בו בבב"ב מגבי מבעות כו' כ"ה מה שירצה לזה מגביהו כו' שאין רק שיתא י"א פרושות ומשמע שם שיתא פרושות דמה כו' והג' י"ב בשמעתין כו' דאי פ"א גריעא טפי מאיסר ברישא כו' עב"פ. כ"ל: ר"ל דתפסת מועט תפסת ה"ל לאקשויי ברישא ואימא פריטי דהיינו איסר כמ"ש המוס' לקמן וק"ל:

דף קסו ע"א בא"ד אב"ה הכא פריך ואימא כו' מעות ופונדיונים ואיסרין כו'

מהדורא בתרא

הלך במצולא שלי, ע"ז קאי ונתן טעם מפני שנקרא מלד. ע"ש שמואל רע מעצמו מה שלא היה מעולם, ולכן לא רצה לכתוב שם כדי שלא יראה המלדע, אומר, ולא יזכור לנצר ממנו, אלא אם ילך לפניו חיפה שיראה אותו ויאמר [שם] רע עליו. ועל זה יש לכוין הפסוק סוף דבר בכל נשמת אח האלוקים ירא וגו' כי על הכל ינא נמשפט אס טוב וגו' י"ג ע"פ גמרא בערכין ט"ז אימא בגו"ז אחר דרבי דמי אחיה דרבי ספרא מלה עיל דב ספרא לשילוי ליה, אמר חימו ליה דקיימתי כל מילי דדנן, א"ל מ' קיימת אל יספר אלס טעומו וי', א"ל לא מעשי וי'. מנילא אמר סוף דבר הכל נשפט מל מה שאמרינן לך בספר זה הכל נשפט ממנו שהיה ירא אלוהים וגו'. ואפשר שכיון לאפקייה מה שאמרנו נקשו לגנוי ספר קבלה וי' מהמת כמה דברים, על זה לא ואמר שאינו כן פפי שפתי רק כל דברי שבדתי הוא הכל ינא נמשפט אמר ואך עוד אחד לךך שחוד שחב"ל נמשפט גם על כל נעלם שהדבר נעלם ויש פנים לנאן ולנאן אלאן הוא טוב לו רע, כגון שמשפר טעוה של חבירו ויכול לנאן מה רע, גם מה חוזהר שלא חנא עזר לו למשפט דרו"ק:

פ"ק מסכת בבא בתרא

דף קסד ע"ב בד"ה הינא א' כו' ומה ל' אשון כו' משמע י"א בלשון הקודש במה דיגון כו' דהוי בלשון חכמים וחיוב כו' עב"פ. כ"ל: ומנא על חוכן דנריהם כחידושי הרמב"ן ע"ש:

ח"א דף קסד ע"ב א"פ פ"א אנה כתבת' א"פ כ"ך מלשון הרע הזה כו' עב"פ. הא ודאי כיון דחא ציה עיטו היה הולך ליה למימר לאו אנה כתבתי להנצל נפשו אצל הא דקאמר יהודה חייטא כתביה לא הולך ליה למימר מה שדקדק לומר מלשון הרע הזה אף שנחא להנצל נפשו לא הולך ליה למימר לומר דבר זה ודו"ק: א"פ הכא מאי אשון הרע איבא משום כו' מתוך זובתו בא ידרי רעתו כו'. לכאורה קשה דנכמה דוחקין בתלמוד מלינו שהיו משחזקין גמדות ומעלות החסידים והלדיקים והרמז"ס נפישו המשנה פ"ק דאבות י"ב כחז דבור האהוב לשבח התשועים נמעלתם כדי שיעטו מנהגיהם צעני בני אלס כו' ע"ש ואפשר כי רש"י צפרק יש בערכין י"ג הרגיש מה שכתב שם על לדי רעתו שכשהוא מספר וצטנזו יותר מדאי הוא עצמו אומר חוק ממדא דרעה זו כו' או אמריס שומעין כו' עב"ל וכן יש לדקדק קלת מפרש"ס האל ככתב מתוך שרמזין צטנזו כו' עב"ל אצל לפי הסוגיא דהלכא דמייתי ליה הלכא ארך עובדא דר"ג צר רבי דלא היה משצחו יותר מדאי אלא דבצטנזו שחורך לספר היה מספר דלא אנה כתביה יהודא חייטא כתביה לא משמע הכי וע"כ נראה לומר דה"פ שמחוק צטנזו זו בעצמה שמספר הוא על לדי רעתו דהיינו כי כך דהלכא שמתוך שאמר שזה כתב מיושר הוא כתב של יהודה חייטא היה מקיים לה"ר דלעיל דגם ההוא כתב מקושר דלעיל דחא ציה רבי ציטו ג"כ כחז יהודא חייטא דכתב אחד היה סיכור שא"ש א' כחזס דה"ל השתא ההוא טובה שסיפר כתב מיושר שלו הוא עצמו רעתו עלו ככתב המקשר דלעיל וכה"ג אין לאלס לספר צטנזו כו' חבירו אצל גנוינא אחרינא מלה הוא לספר צטנזו של חבירו כפישו הרמז"ס ודו"ק: **ג' עבירות אין אדם יצוה מזה בכ"ז יום כו'.** יש לדקדק דמשמע לנאן דל"ה להנצל מג' עבירות אלו וא"כ מאי עבירה שייך זהו וע"כ למינ"א אנטרין ליה למימר הכי דאין אלס ניולו כו' ונראה לומר שם אלס מונח על הממונע בין העלוינים ובין החמונים כלאמרינן י"ג אבא אומר מן העלוינים ומה הוא מן העלוינים וזה ומה הוא מן החמונים ולכן העונדי כוכבים שלא זכו הם מן החמונים ואין קרויין אדם כלאמרינן י"ג אלס חתם כו' וישראל שזו מן העלוינים כמ"ש י"ג ונחתי לך מהלכים צין העומדים האלה וצפרק אין דורשין י"ג דרשו נמעלת החכם כי שפתי כהן שזמרו דעת ומורה יבקשו מפייהו י"ג כי מלאך ה' נבאוח הוא אס דומה הרב למלאך ה' נבאוח יבקשו מורה מפייהו כו' כלומר שיהיה האלס נמשך שמשעו שיהיה דומה למלאך ה' נבאוח וי"ש כאן אין אלס ניולו מהס כו' דהיינו העומד נכס אלס המונח לו ואינו מדמה עצמו למלאך כו'

דף קסד ע"ב גמרא לעולם א"ל יספר אדם בטובתו של חבירו שמתוך זובתו בא ידרי רעתו וכו'. ע"ן פריש"ס. ובערכין פ"א קתא לשון האמר ממך שזה מספר טעומו פ"ה אחר ואומר חו מדה רעה ית רי וכו'. ע"ן מדרשיו [אגדת] שמקשה וי לא מלינו נש"ס שכמה ח"מ משחזקן אמריס. ויש ליטב כי מה שאמר שמתוך טעומו וי' אינו נתימט טעם על מה שאמר אל יספר, רק שמפרש דעידוי ואמר אל יספר צטנזו דהיינו טובה כמו [ו]ן יכול לנאן מתוך זה רעתו, שאמריס ואמרו והספיר שאדרע זה הוא רעה ענינו זה אל הספר, ויפה שחוקיק. אלא טובהו וטעמו שא"כ להכחיש אותו, חוכל לספר. לו העיני, אס חמלה אשיש שיש לחוש כשחבירו אותו צטנזו דעידוי רעמו, ממלה מתוך טובה שכן פ"ה לדי רעתו. וכפי שפירשתי מדרש רנה פירשה מלרע י"ג לחמשי שם כמה ח"מ שהחיקו את עצמם מן המלדע זה כך חוה בכך. ולצפון אמר רבי אלעזר ג"כס כד היו חמל דאן מנהגו, היו מטימט מניה, ואמר ש"ס ב' מימס וי', מוטס דכתיבי ומה תהיה חורה המלדע המוליא שם רע וי'. ויפ"ס הממתה הכוזה שזה קאי אכולה ח"מ שהחיקו את עצמם, על זה נתון טעם משום דכתיבי ומה חורה וי' לדידי נראה שקאי אדקסמן ליה שלא

חכמת שלמה

יש לו כבר שטר צעד אחד ועכשיו יצטרף עם אותו העד ודו"ק: בא"ד ואין לדמר שיחתום כשביל אחד דלענין אפוקי ממון חשוד דלא מהימן אלא בשבועה נ"צ כך נראה לפרש אין לומר שיעשה שטר לחבירו ראובן על שמעון ויהיה חמוס בו עד אחד והוא ינא גם כן לחמוס שיהיה בו שני עדים ויחלוק עם ראובן לא חיישין להכי דדוקא לאפקי ממון חיישין והא ראיא אפילו מי שיש לו שטר אי חמוס לו אישכתיבי ליה דלא פרתעך לךך לנשבע לו והוא הדין כל הנשבעין וטעלים אצל לחמשיים שאם יתעבדו הוא הכל ינא נמשפט עמו כממון לא מלינו שהזקיקוס חכמים לשבועה שלא עשה קנויאל דרו"ק:

דף קסד ע"ב ר"ש בד"ה פונטיגין יש לו חמש פניות מליידי כוה: תוס' בד"ה הינא אחת כו' בלשון הקודש כמו דיגון טריגון כו' וכה"ג אמרינן בנדרים דף י' הריני נזיק נזיה פזיה איבא דאמרי לשון נכומי"ז שבדו ואיבא דאמרי לשון חכמים לחיות בו נזיר כ"ל וי"צ פירוש שהמוס' סוכרים דנפקא מיניה צין לשון עכומי"ז וצין לשון חכמים דנלשון עכומי"ז לריכין להצין הלשון לאפקוי נלשון שבדו חכמים הוי דינו כלשון הקודש וכן משמע בתמילת מדרים נמוס' דרו"ק:

דף קסה ע"א תוס' בד"ה אמר אב"י כו' כגון שאיתו שבכתב מעיד על ההלוואה כו' ולהכי נמי קשה לאמימר כ"ל וי"צ פ"י ולפי פירוש זה קשה שפיר לאמימר דרו"ק: **דף קסו ע"א** תוס' בד"ה אימא נסבא כו' ושיעור זה לנסבא פחותה אפשר שהיו כו' כ"ל ואח"כ מתמיל דלדור אי הכי רישא כו' על התחתונה ולא גרסינן נמי ברישא כו' כ"ל וי"צ פירוש דאי גרסינן הכי אס כן משמע דכפשוטו פריך מאי שחא רישא מספא כמו שנספא וזה צדיגריס אין אומריס שהכל זהו קאלמר אלא חד של זהו וחד

דף קסה ע"ב גמ' כפיסקא נ"צ כנאן ל"ל מתימין דלעיל צהיפון הדף כתב בה זוזין כו': שם תנו רבנן כסף כו' מבשני דינרין זהב כסף כו' כ"ל וכן ככל העמוד: ר"ש בד"ה כתוב בו כו' הרי חן כ"ה סלעים אין למלוה אלא עשרים סלעים דיד בעל השטר כו' כ' סלעים כ"ל והס"ד: בד"ה תנו רבנן כו' מדינר כסף כסף לוח כו' כ"ל: בד"ה אין פחות כו' נמתק כל הדטור: תוס' בד"ה הכא נמי כו' דאורייתא ולא דוקא כו' דאפילו אי הוי כו' כ"ל: בד"ה אימא נסבא תימא לרבי מאי כו' כתב בו ככל י"ז כו' וכי נסבא פחותה מאיסר שאין בו רק מיני פרושות כו' כ"ל: **דף קסו ע"א** תוס' בד"ה הכי גרסינן נכנס לב"ד כו' שטעמא דרשב"ג דפליג לפי גירסא זו אביית שמיא כו' כ"ל והשאר נמתק:

הגהות והערות

[א] בדפו"ר מהרש"א איתא "עשאום" בלשון הקודש (במקום "משמע") (ואולי צ"ל "כלשון" הקודש). בן משנה יז. גן ערכין דף טז ע"א. דן ב"ר ח, יא. הן בימות דף סא ע"א. הן זכריה ג, ז. א. הן תגיהה דף טז ע"ב. הן מלאכי ב, ז. טן דף ה ע"א. הן ברכות דף סא ע"ב. יאן צ"ל "שמונה" תלמוד בבלי <עון והדר> - כד בבא בתרא / תלמוד בבלי {עמוד 583} {726077}